

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 23 maja 2018 r.

Pozycja 95

POSTANOWIENIE z dnia 4 stycznia 2017 r. Sygn. akt Ts 143/16

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Stanisław Biernat,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej B.P. w sprawie zgodności:

- 1) art. 552 § 1 i 4 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1749, ze zm.) z art. 2, art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1, art. 41 ust. 5 i art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) art. 558 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1749, ze zm.) z art. 41 ust. 5 i art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 28 czerwca 2016 r. (data wniesienia) B.P. (skarżący) kwestionuje zgodność art. 552 § 1 i 4 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1749, ze zm.; dalej: k.p.k.) w zakresie, w jakim przepis ten pozbawia lub ogranicza stosowanie regulacji ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2016 r. poz. 380, ze zm.; dalej: k.c.) w sprawach ustalenia wysokości odszkodowania oraz zadośćuczynienia za oczywiście niesłuszne tymczasowe aresztowanie, a tym samym pozbawia tymczasowo aresztowanego prawa do sprawiedliwej kompensaty szkód i krzywd wynikłych z wykonania niesłusznego tymczasowego aresztowania, z art. 2, art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1, art. 41 ust. 5 i art. 45 Konstytucji. Ponadto skarżący kwestionuje zgodność art. 558 k.p.k. w zakresie, w jakim pozbawia on lub ogranicza stosowanie regulacji ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1882, ze zm.; dalej: k.p.c.), w tym opisanej w niej skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, z art. 41 ust. 5 i art. 45 Konstytucji.

Skarga konstytucyjna została wniesiona w oparciu o następujący stan faktyczny i prawny. Skarżący przebywał w areszcie tymczasowym w okresie od listopada 2003 r. do grudnia 2004 r. Po uzyskaniu wyroku uniewinniającego od postawionych mu zarzutów skarżący wniósł o zasądzenie od Skarbu Państwa odszkodowania i zadośćuczynienia za bezpod-

stawne tymczasowe aresztowanie. Sąd Okręgowy wyrokiem z lutego 2013 r. zasądził, na podstawie art. 552 § 4 k.p.k., od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego kwotę 65 tys. zł tytułem zadośćuczynienia, a w pozostałej części wniosek oddalił. Wyrokiem z czerwca 2013 r. Sąd Apelacyjny – II Wydział Karny utrzymał w mocy orzeczenie w zaskarżonej części.

30 czerwca 2015 r. skarżący wniósł do Sądu Najwyższego skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Zarządzeniem Przewodniczącego III Wydziału Karnego Sądu Apelacyjnego z lipca 2015 r. odmówiono przyjęcia skargi (uznanej za kasację) do rozpoznania ze względu na przekroczenie 30-dniowego terminu. Po rozpoznaniu zażalenia złożonego na powyższe zarządzenie Sąd Najwyższy postanowieniem z października 2015 r. – doręczonym skarżącemu 13 grudnia 2015 r. – utrzymał w mocy zaskarżone zarządzenie.

11 grudnia 2015 r. skarżący złożył wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu w celu wniesienia skargi konstytucyjnej. Postanowieniem z 13 stycznia 2016 r. referendarz sądowy oddalił wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu. Po rozpoznaniu skargi złożonej na powyższe orzeczenie Sąd Rejonowy – Wydział I Cywilny postanowieniem z lutego 2016 r. zmienił zaskarżone rozstrzygnięcie i ustanowił skarżącemu pełnomocnika z urzędu w osobie radcy prawnego. Decyzja Okręgowej Izby Radców Prawnych z marca 2016 r. wyznaczająca pełnomocnika z urzędu została mu doręczona 29 marca 2016 r.

Z wydaniem wskazanych rozstrzygnięć skarżący wiąże naruszenie prawa do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji), do którego doszło na skutek odmowy rozpoznania skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Ponadto skarżący wskazuje na naruszenie praw wynikających z art. 30 oraz art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji przez jawną dyskryminację obywateli z uwagi na przynależność zawodową. W uzasadnieniu zarzutu skarżący wskazuje, że zostało mu przyznane ponad 12-krotnie mniejsze zadośćuczynienie niż pokrzywdzonemu wykonującemu zawód sędziego. Taka dysproporcja w wysokości przyznanych zadośćuczynień narusza, w jego przekonaniu, zasadę godności oraz równego traktowania. Skarżący podnosi, że odszkodowanie i zadośćuczynienie z art. 552 k.p.k. są instytucjami prawa karnego, ale z uwagi na cywilistyczny charakter odszkodowania za poniesioną szkodę oraz zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, gdy przepisy k.p.k. nie określają tych pojęć ani zakresu roszczeń, należy odwołać się do odpowiednich przepisów k.c.

Zarządzeniem sędziego TK z 19 lipca 2016 r. wezwano pełnomocnika skarżącego do uzupełnienia braku formalnego wniesionej skargi konstytucyjnej przez uzasadnienie zarzutu niezgodności zaskarżonych przepisów ze wskazanymi w skardze konstytucyjnej prawami konstytucyjnymi, a także powołanie argumentów lub dowodów na poparcie tego zarzutu.

W piśmie procesowym nadesłanym w celu uzupełnienia braków skarżący – poza powtórzeniem argumentów zawartych we wniesionej skardze konstytucyjnej – stwierdza, że zaskarżony art. 552 § 1 i 4 k.p.k. doprowadza do zaniżenia sprawiedliwej rekompensaty szkód i krzywd wynikłych z wykonania niesłusznego tymczasowego aresztowania. Jak wywodzi dalej skarżący, skoro instytucja odszkodowania i zadośćuczynienia ma charakter gwarancyjny, to zaniżenie sprawiedliwej kompensaty szkód i krzywd wynikłych z wykonania niesłusznego tymczasowego aresztowania – co miało miejsce w sprawie skarżącego – jest jaskrawo sprzeczne z wartościami i zasadami wpływającymi z Konstytucji (art. 41 ust. 5).

Niekonstytucyjność kolejnego z zaskarżonych przepisów, tj. art. 558 k.p.k., skarżący upatruje w ograniczeniu możliwości korzystania ze skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia w postępowaniu karnym.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji korzystanie ze skargi konstytucyjnej, jako środka ochrony wolności i praw, odbywa się „na zasadach określonych w ustawie”. W myśl art. 9

ust. 1 ustawy z dnia 13 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym oraz ustawę o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego (Dz. U. poz. 2074) zasady te *de lege lata* precyzuje ustawa z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072, dalej: u.o.t.p. o TK). Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy o TK skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym, podczas którego Trybunał bada, czy odpowiada ona określonym przez prawo wymaganiom, a także czy nie zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 61 ust. 4 u.o.t.p. TK.

W unormowaniach ustawy o TK zostały na skarżącego nałożone obowiązki, których wypełnienie warunkuje nadanie skardze dalszego biegu. Należą do nich m.in. dokładne określenie przedmiotu kontroli – przepisu ustawy, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekły ostatecznie o konstytucyjnych wolnościach lub prawach skarżącego (art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p. TK), wskazanie sposobu naruszenia przez ten przepis konstytucyjnych wolności lub praw (art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p. TK), jak również uzasadnienie postawionych w skardze zarzutów niekonstytucyjności przepisów będących przedmiotem kontroli (art. 53 ust. 2 u.o.t.p. TK). Prawidłowe wykonanie powyższych obowiązków determinowane jest określonym przez ustrojodawcę przedmiotem skargi konstytucyjnej. Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji pozostaje nim wyłącznie przepis (ustawy lub innego aktu normatywnego), na podstawie którego zostało wydane w sprawie skarżącego ostateczne orzeczenie. Trzeba podkreślić jednocześnie, że wprowadzie uprzednie zastosowanie wobec skarżącego zakwestionowanych przepisów stanowi warunek konieczny skorzystania ze skargi konstytucyjnej, to jednak przedmiotem kontroli przeprowadzanej przez Trybunał jest nie płaszczyzna stosowania prawa, ale wyłącznie treść unormowań będących podstawą wydanego w jego sprawie orzeczenia. W ścisłym związku z tak określonym przedmiotem skargi musi pozostawać także sposób uzasadnienia zarzutów stawianych przez skarżącego. Nie może ono koncentrować się wyłącznie na krytyce jednostkowego aktu zastosowania zaskarżonych norm prawnych, ale powinno się odnosić do problemu ich merytorycznej niezgodności z przepisami Konstytucji statuującymi wolności i prawa wskazane jako podstawa skargi.

W przedmiotowej sprawie skarżący wiąże naruszenie przysługujących mu praw z odmową rozpoznania skargi o niezgodność z prawem prawomocnego orzeczenia przez Sąd Najwyższy postanowieniem z października 2015 r. Orzeczenie to nie rozstrzygało kwestii wysokości przysługującego skarżącemu odszkodowania i zadośćuczynienia, a zatem nie było wydane na podstawie art. 552 § 1 i 4 k.p.k. Innymi słowy, treść wskazanych przepisów nie miała znaczenia dla brzmienia rozstrzygnięcia. Z tego także powodu zaskarżony przepis nie spełnia kryteriów ustalonych przez przytoczone powyżej przepisy Konstytucji i u.o.t.p. TK.

Skarżący nie wykazał ponadto, w jaki sposób treść art. 552 § 1 i 4 k.p.k. doprowadziła do naruszenia wskazanych w skardze konstytucyjnej praw i wolności. Wysunięte zarówno w skardze konstytucyjnej, jak i w piśmie nadesłanym w celu uzupełnienia jej braków zarzuty pozwalają stwierdzić, że naruszenie konstytucyjnych praw skarżący upatruje nie w treści przepisów, ale w nieprawidłowym ich stosowaniu przez orzekające w sprawie sądy. Rozpoznanie tak skonstruowanych zarzutów wykracza poza kompetencje Trybunału Konstytucyjnego.

Skarżący nie uprawdopodobnił ponadto – pomimo wezwania zarządzeniem sędziego TK do uzupełnienia braków wniesionej skargi konstytucyjnej – że w jego sprawie doszło do naruszenia konstytucyjnego prawa do sądu przez zaskarżony art. 558 k.p.k. Zgodnie z tym przepisem (w brzmieniu obowiązującym w dniu wydania ostatecznego orzeczenia) w sprawach o odszkodowanie i zadośćuczynienie za niesłuszne skazanie i niesłuszne stosowanie środków przymusu przepisy Kodeksu postępowania cywilnego stosuje się tylko w kwestiach nieuregulowanych w niniejszym kodeksie. Skarżący nie wykazał, dlaczego – jego zdaniem –

z konstytucyjnego prawa do sądu wynika konieczność dochodzenia ochrony jego praw w trybie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem wydanego orzeczenia, a nie w trybie kasacji.

Ze względu na powyższe, na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p. TK, Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p. TK skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty doręczenia tego postanowienia.